

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Alışveriş tarih boyunca yaşamın bir gerekliliği olmuştur. Yıllar içinde alışveriş alışkanlıkları değişmiştir. Bu doğrultuda Anadolu'da bedesten, çarşı, arasta gibi alışveriş merkezleri kurulmuştur. Bununla birlikte ahilik ve Lonca Teşkilatları önemli bir yer tutmuştur. Sanayi Devrimi sonrasında alışveriş kültürü de değişime uğramış ve alışveriş mekanları da değişmiştir. Özellikle ülkemizde son 19 yılda uygulanan neoliberal politikalar sonucunda çok fazla AVM diye tabir edilen tekелci alışveriş merkezleri ve zincir marketler kurulmuştur. Şüphesiz bu tekелci politikadan en fazla etkilenen esnafımız olmuştur.

Bu bağlamda AVM'lerin ve zincir marketlerin esnaf üzerinde yarattığı sorunların ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasanın 98, İç Tüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Mahir Polat
İzmir MU

~~Dr. Sibel Özdemir~~
Dr. Sibel Özdemir
İstanbul Univ.

Cengiz GÖKÇEL
Mersin Milletvekili

Ayhan BAKIT
Adana ill.

Ömer Fethi Gonen
Niğde Mv.

IRFAN KAPLAN
GAZIANTEP M.U.

Ali Fozil KASAP
Kotanya MV

Dr. ALPABALLEN

Berkman's Book
Azeri Mu

Av. Dr. M. Sezgin
TANRIKULU

Ja! Nur Süßholz
Essigselin nur.

Süleyman Bulbo
Aydın mnr

T. Sullivan

GEREKÇE:

Tarih boyunca alışveriş toplumsal yaşamın bir gerekliliği olmuştur. Uygarlık tarihinde çeşitli formlarda karşımıza çıkan alışveriş kültürü, Anadolu'da ahilik ve Lonca teşkilatları önemli bir yer tutmuştur. Esnaflık ilkelerinin oluşturan bu yapılar adil bölüşüm ve adaletin sağlandığı ticaret merkezlerini kurmuştur. Han, bedesten, arasta ve çarşılarla bu kültürü yüzyıllarca yaşatmıştır.

Sanayi devrimi sonrasında kapitalist ekonomik sistemin iktisadi düzene hakim olmasıyla birlikte toplumların alışveriş kültürleri de değişmiştir. Bu bağlamda 21. asırda neo-liberal politikalar doğrultusunda alışveriş mekanları değişime uğramış ve kompleksler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu yeni alışveriş merkezleri birbirinden farklı mağazaları tüketicilere sunmuştur. Marketten sinema salonlarına kadar çeşitli mekanları bulunduran yeni alışveriş merkezleri tüketicilerin birçok ihtiyacına tek mekanda ulaşmasını sağlamıştır.

Fakat bu alışveriş merkezleri ve zincir mağazalar küçük esnafın ticarete var olmasını engellemeye başlamıştır. Her geçen gün sayıları artan bu yapılar yüksek maliyetleri ile küçük esnafın barınamayacağı birer alan olmuştur.

Bununla birlikte bu tip alışveriş merkezlerinin hızla artmış olması kent kültürü karşısında bir tehdit oluşturmaktadır. Kent içinde sosyalleşmekten uzak olan yurttaşlar kente aidiyet duymamaya başlamışlardır. Anılan alışveriş merkezlerinde genellikle aynı marka ve ürün gruplarının olması monopol veya oligopol benzeri piyasalar oluşmasına sebep olmaktadır. Alışveriş merkezlerinin çevrelerinde çeşitli sanat ve meslek kollarında faaliyette bulunan esnaf bu büyük mağazaların piyasayı yönetme eğiliminden dolayı zarar görmektedir. Dolayısıyla birçok küçük esnaf piyasadan çekilmek zorunda kalmıştır.

2007 yılında 145 olan AVM sayısı 2019 yılında 454 olmuştur. Türkiye oransal olarak AVM'lerin kapladığı alan bakımından dünyada ilk 10 ülke arasında bulunmaktadır. Yerleşim yerlerine yakın olan alışveriş merkezleri trafik sorunu yaratmaktadır. Çevresel etkileri ile de dikkat çeken alışveriş merkezleri, büyük yapıları sebebiyle ısı kütlesi oluşturan yapılar olarak göze çarpmakta, enerji tüketimi ve yapımı esnasında başvuru malzemeler sebebiyle çevreci birer yapı olmaktan çok uzaktırlar.

Gerekli ihtiyaçların karşılanması bakımından hayatımızın bir parçası olan alışveriş merkezlerinin olumsuz etkilerinin asgari düzeye indirilmesi için bazı önlemler alınması gereklidir. Çeşitli Avrupa ülkeleri bu anlamda mevzuatlarında düzenlemeler yapmış ve alışveriş merkezleri ile zincir mağazaların çalışmalarını düzenlemiştir. Almanya, İspanya, Fransa, Belçika, Danimarka, Polonya, Portekiz, Yunanistan bu ülkelerden bazılarıdır. Bu ülkelerde alışveriş merkezleri pazar günleri kapalı tutularak küçük esnafın var olması amaçlanmıştır. Diğer yandan kent içi trafiğin olumsuz etkilenmesi ve kent kültürünün yok olması engellenmeye çalışılmıştır.

Anayasamızın 174. Maddesinde "Devlet, esnaf ve sanatkarı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır" amir hükmü bulunmaktadır. Bu çerçevede esnaf ve sanatkarın korunması, ilgili sorunların ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması gerektiği kanaatindeyiz.

2266. Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizergesi

[illegible]